

**สรุปเวทีเสวนาแนวทางการกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่น
เพื่อการจัดการช้างป่าอย่างมีส่วนร่วมและยั่งยืน ภาคตะวันออก
วันที่ 26 ภาคตะวันออก มกราคม 2567
เวลา 08:00 - 16:00 น.**

หลักการและเหตุผล

ปัจจุบันภาคตะวันออกเป็นพื้นที่ที่เกิดปัญหาความขัดแย้งระหว่างคนกับช้างป่ารุนแรงที่สุด มีพื้นที่ที่ได้รับผลกระทบมากกว่า 253 หมู่บ้าน 52 ตำบล 20 อำเภอ ใน 7 จังหวัด เกิดความเสียหายต่อทรัพย์สินและผลผลิตทางการเกษตรในรอบ 5 ปี (2561-2565) 5,540 ครั้ง มีผู้ได้รับบาดเจ็บ 75 คน และมีผู้เสียชีวิต 77 ราย นับเป็นวิกฤตปัญหาที่ทวีความรุนแรงอย่างต่อเนื่องนับจากการประกาศใช้แผนยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (2561-2580)

ผืนป่ารอยต่อ 5 จังหวัดภาคตะวันออก ประกอบไปด้วยพื้นที่เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า (ขสป.) 3 แห่ง ได้แก่ ขสป.เขาอ่างฤๅไน ขสป.เขาสอยดาว และขสป.คลองเครือหวายเฉลิมพระเกียรติ 4 อุทยานแห่งชาติ (อช.) ได้แก่ อช.เขาชะเมา-เขาวง อช.เขาสิบห้าชั้น อช.เขาฉกรรจ์ และอช.น้ำตกคลองแก้ว มีเนื้อที่รวมกันประมาณ 2,400 ตร.กม. เมื่อเทียบกับพื้นที่ของภาคตะวันออกทั้งหมดประมาณ 34,000 ตร.กม. เท่ากับผืนป่าอนุรักษ์ดังกล่าวมีพื้นที่เพียง 7% ของพื้นที่ภาคตะวันออกทั้งหมด แต่กลับพบประชากรช้างป่ามากถึง 592-600 ตัว (กรมอุทยานฯ, 2566) และมีแนวโน้มที่จะเพิ่มประชากรมากขึ้นในอนาคต ด้วยอัตราการเพิ่มขึ้นของจำนวนประชากรเฉลี่ย 8-9% ต่อปี

แม้ภาครัฐโดยกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่าและพันธุ์พืช จะมียุทธศาสตร์ในการจัดการปัญหาช้างป่า ปี พ.ศ. 2561-2580 เพื่อตอบสนองต่อแผนยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี ตลอดจนได้แบ่งย่อยให้มีแผนการจัดการช้างป่าในพื้นที่ภาคตะวันออกเป็นระยะเวลา 10 ปี ตั้งแต่ 2561-2570 โดยมีวิสัยทัศน์ว่า ภายในปี 2570 ชุมชนกับช้างป่าและสัตว์ป่าในภาคตะวันออกสามารถอยู่ร่วมกันได้อย่างปลอดภัย โดยมีการกำหนดแนวทางในการจัดการช้างป่าทั้งในและนอกพื้นที่ป่าอนุรักษ์ 4 แนวทาง 15 กิจกรรม 30 โครงการ นอกจากนั้นยังได้มีการตั้งคณะกรรมการอนุรักษ์และจัดการช้าง ขึ้นในปี 2565 โดยมีรองนายกรัฐมนตรีเป็นประธาน และบรรดาเจ้าหน้าที่ของรัฐ ประกอบด้วย ปลัดและรองปลัดกระทรวงต่าง ๆ อธิบดีกรมกองต่าง ๆ เป็นกรรมการ และได้กำหนดมาตรการในการแก้ไขปัญหาช้างป่าขึ้นถึง 6 มาตรการ ได้แก่ 1) การจัดการพื้นที่อนุรักษ์เพื่อเป็นแหล่งอาศัยของช้างป่า 2) การจัดการแนวป้องกันช้างป่า 3) การจัดการชุดเฝ้าระวังและผลักดันช้างป่า และเครือข่ายชุมชน 4) การช่วยเหลือประชาชนผู้ได้รับผลกระทบจากช้างป่า 5) การจัดการพื้นที่รองรับช้างป่าอย่างยั่งยืน และ 6) การควบคุมประชากรช้างป่าด้วยวัคซีนคุมกำเนิด ก็ตาม แต่ปัญหาความขัดแย้งระหว่างคนกับช้างป่าในพื้นที่ภาคตะวันออกกลับทวีความรุนแรงขึ้นอย่างต่อเนื่องดังได้กล่าวมาแล้วข้างต้น และได้ขยายพรมแดนความขัดแย้งไปสู่คนกับคน ชุมชนกับชุมชน อีกด้วย

ซึ่งการดำเนินการจัดการปัญหาช้างป่านอกพื้นที่อนุรักษ์ดังกล่าวยังขาดกระบวนการมีส่วนร่วมของภาคประชาชน และยังมีช่องว่างในเรื่องความเข้าใจต่อบทบาท นโยบาย และข้อกฎหมายที่เอื้อต่อการบริหารจัดการช้างป่าในพื้นที่อนุรักษ์ เนื่องจากยังเป็นการจัดการในลักษณะการกำหนดนโยบายที่เน้นการออกแบบและตัดสินใจจากส่วนกลางในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสัตว์ป่า

ยังขาดการมีส่วนร่วมในการออกแบบนโยบาย ติดตามผล และร่วมตัดสินใจในการบริหารจัดการจากผู้มีส่วนได้ส่วนเสียจากพื้นที่ รวมถึงการป้องกันและบรรเทาความเดือดร้อนของผู้ได้รับผลกระทบจากช้างป่า ต้องการการมีส่วนร่วมของคนในท้องถิ่นที่เข้าถึงและรวดเร็วมากขึ้น

ถึงแม้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักร พ.ศ. 2560 จะบัญญัติไว้ใน หมวดที่ 3 สิทธิและเสรีภาพของปวงชนชาวไทย มาตรา 43 (2) ซึ่งให้สิทธิประชาชนสามารถจัดการทรัพยากรธรรมชาติได้ หรือ หมวดที่ 5 หน้าที่ของรัฐ มาตรา 57 (2) จะระบุไว้ว่ารัฐต้องให้ประชาชนและชุมชนในท้องถิ่นมีส่วนร่วมดำเนินการและได้รับประโยชน์จากการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ ก็ตาม แต่พระราชบัญญัติที่เกี่ยวข้องต่าง ๆ เช่น พรบ.สงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ. 2562 พรบ.ป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย พ.ศ. 2550 พรบ.สภาพัฒนาการและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537 รวมถึง ระเบียบและคำสั่งต่าง ๆ มีข้อจำกัดต่อกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนและการกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่นในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสัตว์ป่าในท้องถิ่นของตนเอง การกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่นและการจัดสรรงบประมาณสู่ท้องถิ่นจึงเป็นหนทางหนึ่งที่จะช่วยขับเคลื่อนกลไกการมีส่วนร่วมของประชาชนได้เป็นอย่างดี เนื่องจากองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นมีความใกล้ชิดกับประชาชนในท้องถิ่น สามารถตอบสนองความต้องการของประชาชนได้อย่างทันทั่วถึง รวมถึงองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นสามารถดำเนินงานได้อย่างอิสระและมีแนวทางการดำเนินงานภายใต้กระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนเป็นที่ตั้ง

ดังนั้นการจัดเวทีเสวนาและการแลกเปลี่ยนแนวทางและข้อเสนอต่อการกระจายอำนาจเพื่อการจัดการช้างป่าอย่างยั่งยืน ภาคตะวันออก จึงเป็นส่วนสำคัญที่จะทำให้ นักวิชาการ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและประชาชนผู้ได้รับผลกระทบได้ร่วมกันทบทวนสถานการณ์ปัญหาช้างป่า และแลกเปลี่ยนพูดคุยเพื่อออกแบบวางแผนและกำหนดแนวทางการกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่นและกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชน และจัดทำข้อเสนอเชิงนโยบายเพื่อให้เกิดการกระจายอำนาจและการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการช้างป่านอกพื้นที่ป่าอนุรักษ์อย่างแท้จริงต่อรัฐบาล

องค์กรร่วมจัด

1. สมัชชาองค์กรเอกชนด้านการคุ้มครองสิ่งแวดล้อมและการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ
2. สำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ
3. สมาคมนิเวศยั่งยืน (ศูนย์ศึกษาเรียนรู้ช้างป่าตะวันออก)
4. สมาคมสัตววิทยาแห่งลอนดอน สาขาประเทศไทย
5. เครือข่ายอนุรักษ์พื้นที่ป่าต้นน้ำประแสร์ - ระยอง
6. องค์การบริหารส่วนตำบลชุมแสง
7. สำนักงานกองทุนสนับสนุนสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.)

วัตถุประสงค์เวที

1. เพื่อร่วมกันกำหนดแนวทางการกระจายอำนาจและการมีส่วนร่วมในการจัดการช้างป่าในพื้นที่อนุรักษ์

2. เพื่อจัดทำข้อเสนอเชิงนโยบายต่อรัฐบาลร่วมกัน ทั้งนักวิชาการ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และประชาชน
3. เพื่อพัฒนากลไกและเครือข่ายในระดับท้องถิ่นเพื่อการกระจายอำนาจและการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการข้างป่านอกพื้นที่อนุรักษ์

ความคาดหวังผลผลิตและผลลัพธ์จากเวที

วัตถุประสงค์	ผลผลิต	ผลลัพธ์
1.เพื่อร่วมกันกำหนดแนวทางการกระจายอำนาจและการมีส่วนร่วมในการจัดการข้างป่านอกพื้นที่อนุรักษ์	• Timeline ปัญหาของแต่ละท้องถิ่น เพื่อสร้างแผนการกระจายอำนาจและการมีส่วนร่วม • ความเข้าใจตรงกันของการใช้จํายงบประมาณเพื่อจัดการข้างป่านอกพื้นที่อนุรักษ์	• แผนและแนวทางการกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่นและการมีส่วนร่วมของประชาชน • ยกระดับศักยภาพของ อบต. • คู่มือการใช้จํายงบประมาณเพื่อบริหารจัดการข้างป่านอกพื้นที่อนุรักษ์
2. เพื่อจัดทำข้อเสนอเชิงนโยบายต่อรัฐบาลร่วมกัน ทั้งนักวิชาการ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และประชาชน	• Roadmap การทำงานของแต่ละท้องถิ่น • ข้อเสนอเชิงนโยบายที่สอดคล้องกับภาพใหญ่ของ Roadmap	• กลไกการดำเนินงานนอกพื้นที่อนุรักษ์ในแต่ละท้องถิ่น
3.เพื่อพัฒนากลไกและเครือข่ายในระดับท้องถิ่นเพื่อการกระจายอำนาจและการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการข้างป่านอกพื้นที่อนุรักษ์	• ตัวแทนแกนประสานความร่วมมือของท้องถิ่นระดับภาค	• โมเดลการประสานความร่วมมือของท้องถิ่นในระดับภาค

ताल वर्रणकुल ศูนย์ศึกษาเรียนรู้ช้างป่าตะวันออก: เปิดเวทีประชุมเสวนา ชี้แจง
วัตถุประสงค์การจัดเวที และนำเสนอภาพรวมปัญหาช้างป่า พื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

- พิเชฐ นุ่นโต สมาคมนิเวศยั่งยืน: การกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่น**

- และสิ่งที่ชุมชนอย่างริเริ่มด้วยตนเอง คือชุมชนพยายามเรียนรู้และทำความเข้าใจข้างป่าและพฤติกรรมข้างมากขึ้น เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการเฝ้าระวังและผลักดันข้างป่าให้กับอาสาสมัครของชุมชนเอง

4. การกระจายตัวของช้างป่าตะวันออก ข้อมูลอาสาสมัครเฝ้าระวังช้างป่า จึงมีข้อเสนอว่ากรมอุทยานต้องทำงานร่วมกับองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น เพราะคิดว่าองค์กรเดียวเอาปัญหาช้างป่าตะวันออกไม่อยู่ เพื่อความรวดเร็ว และมีประสิทธิภาพมากขึ้น ต้องมีโครงการร่วมกัน หรือมีการจัดทำ MOU ระหว่างกรมอุทยานฯ กับองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น

Part 1: เวทีบอกเล่าแลกเปลี่ยน “สถานการณ์การแก้ไขปัญหาช้างป่าในท้องถิ่น”

ตัวแทนองค์กรบริหารส่วนตำบลรอบผืนป่า 5 รอยต่อ

1. **อบต.เกษตรสุวรรณ จ.ชลบุรี:** มีการผลักดันช้าง ใช้ เจ้าหน้าที่ อพปร.ในพื้นที่ตามคำสั่ง หรือ คำร้องเรียนของชุมชน เป็นรายชั่วโมง เป็นงบประมาณของ อบต. ปฏิบัติหน้าที่ของท่าน นายก
2. **อบต.คลองตะเกรา จ.ฉะเชิงเทรา:** ด้วยหลักของงบประมาณจะใช้อย่างเดียวจาก อพปร. นายกได้จัดงบประมาณ 1 คัน เพื่อใช้ในการเฝ้าระวังและผลักดันช้าง มีการออกลาดตระเวนทุกวัน พุธ ช่วงเก็บเกี่ยวผลผลิต เกือบ 15 หมู่บ้านรอบแนวเขตเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า ทุกมีกลุ่มเครือข่ายของชุมชนและกลุ่มกลางเพื่อช่วยในการประสานงานในการลาดตระเวน และงบประมาณเพิ่มเติมใช้วิธีการทอดผ้าป่า การขอขอยืมยืม : ยังไม่มีการขอขอยืมยืมอย่างเป็นทางการ / แต่มีการใช้งบประมาณซื้อโดรนเพื่อสำรวจพื้นที่ สร้างความปลอดภัยให้กับงานเฝ้าระวังและการผลักดัน ใช้งบประมาณจาก อพปร. เพื่อดึงงบประมาณจากส่วนนี้มาช่วย ระดมทุนจากภาคเอกชน และจัดงบเพื่อซื้อโดรน
3. **อบต.ท่าตะเกรา จ.ฉะเชิงเทรา:** โครงการเฝ้าระวังช้างป่า ก่อนช่วงเก็บเกี่ยวพืชผลทางการเกษตร มีหน่วยเคลื่อนที่เร็ว ร่วมกับหน่วยอนุรักษ์เพื่อรับแจ้งว่าเส้นทางช้างเดินไปทางไหนบ้าง และกาจัดงบซื้อโดรน เพื่อติดตามเส้นทางช้างป่า ตั้งงบประมาณไว้ประมาณ 100,000 บาท ส่วนงบประมาณจะขอช่วยจากอำเภอ เป็นเงินทดลอง แต่ยังไม่มีการตั้งงบประมาณเพื่อแก้ไขปัญหาตรงนี้อย่างเป็นรูปธรรม
4. **อบต.โป่งน้ำร้อน จ.จันทบุรี:** สถานการณ์ค่อนข้างหนักหนาสาหัส เพราะความดุร้ายของช้างป่าเพิ่มทวีคูณขึ้นเรื่อย ช้างพร้อมโจมตีทันที ยังไม่มีเจ้าหน้าที่เคลื่อนที่เร็ว หรือ เจ้าหน้าที่ผลักดันช้าง ปัจจุบันใช้รูปแบบอาสาสมัคร ตอนนี้มี 6 จุด ใช้กองทุนทางอำเภอที่ทอดผ้าป่า ขอความสนับสนุนจากภาคประชาชน จากบปคดียังไม่มีการนำมาใช้ ตอนนี้ใช้เป็นขอความช่วยเหลือ ที่มีเงื่อนไข ข้อปฏิบัติการ ระเบียบ ที่อนุมัติงบให้ 4,000 บาท * ปลัดอำเภอ สนับสนุนโดรน และทาง อบต.จัดซื้ออุปกรณ์ที่ใช้ในการเฝ้าระวัง เช่น ไฟฉาย, รองเท้าบูต เป็นค่าวัสดุ
5. **อบต.วังใหม่ จ.จันทบุรี:** ช้างป่ามาเรื่อย ๆ แต่ไม่ได้มาโขลงใหญ่ ปรากฏตัวที่ก็ 2-3 ตัว จะมีเครือข่ายชุมชน ร่วมกับเจ้าหน้าที่ป่าไม้ มาร่วมกันผลักดัน ซึ่งทาง อบต.ก็ยังไม่ได้จัดตั้งงบประมาณมาใช้แก้ไขปัญหา นี้ล่าสุดมีการประชุมประชุมคณะกรรมการตำบล มีข้อเสนอ ด้านความเสียหายพืชผลทางการเกษตร ให้คิดคำนวณค่าเสียหาย มีหน่วยเป็นไร่ ในขณะที่ช้างเข้าทำลายเป็นต้น ซึ่งยากต่อการทำข้อมูลที่จะเข้าไปช่วยเหลือเยียวยาเกษตรกร เช่น วันนี้ 5 ต้น ต่อมาอีก 10 ต้น ซึ่งทุกต้นมีมูลค่าความเสียหาย รูปแบบการทำลายของช้างป่าค่อย ๆ

สะสม ซึ่งกว่าจะนับเป็นไรท์ก็ต่อใช้ระยะเวลาสะสม ต้องกำหนดหลักเกณฑ์ให้นอกเหนือภัยพิบัติข้างทั่วไป

6. **อบต.หนองบัว จ.ระยอง:** ตอนนี้ช่างนอนอยู่ที่หลังโรงเรียนท่าเสา ชื่อ พลายมะม่วง ปัจจุบัน ตั้งงบประมาณในหมวดค่าจ้างเหมา ให้เป็นค่าเดินทาง 120 บาท เบิกจ่ายให้วันละ 200 บาท ตามระเบียบค่าราชการ มีชุดเผ่าระวังเป็นประจำทุกวัน / มีการเยียวยาผู้ที่ได้รับผลกระทบ : มีการประกาศของกระทรวงเกษตร : สามารถคิดค่าความเสียหายที่หารเป็นจำนวนต้นได้ แต่ต้องขึ้นทะเบียนเป็นเกษตรกร ซึ่งสามารถใช้งบประมาณราชการไปช่วยเหลือประชาชนได้
 - มีรถจาก อบจ.ระยองซื้อมอบให้ อบต.หนองบัว ไปปฏิบัติการกิจ ร่วมกับกำนันผู้ใหญ่บ้าน ผู้นำชุมชน ไร่รถไปเผ่าระวัง / ผลักดันข้างป่า
 - มีการปฏิบัติงานมาแล้ว 2 ปี ซึ่งไม่โดน สตง. ตรวจหรือทวงงบคืนแต่อย่างใด
7. **อบต.ชุมแสง จ.ระยอง:** สถานการณ์ดีขึ้น มีงบประมาณของการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย อยากให้แก้ระเบียบกระทรวงมหาดไทย ซึ่งน้อยไปเมื่อเทียบกับมูลค่าความเสียหาย
 - ออกคำสั่ง แต่งตั้งบุคคลไปราชการ จึงจะสามารถเบิกงบประมาณไปใช้ในการทำงานหรือเผ่าระวังได้
 - ต้องแก้ระเบียบ เพื่อหลีกเลี่ยงการตรวจสอบของ สตง.
 - มีกลุ่มอาสาสมัครเผ่าระวังข้างป่า ซึ่งก่อนหน้านี้ใช้งบจากผู้ใหญ่บ้าน / ใช้งบบางส่วนจากอุทยานร่วมด้วย / อบจ.สนับสนุนรถ / ตอนนี้กำลังจัดตั้งงบประมาณซื้อโดรน
 - อยากให้ “การเยียวยามูลค่าความเสียหายที่สมเหตุสมผล” เราก็รักษ้าง แต่บางที่ความเสียหายมันสูง ชัดความอดทนเกินพีดาน ปัญหาหนักขึ้นเรื่อย ๆ
 - เยียวยาของ อบต. ให้ผู้เสียชีวิตหัวหน้าครอบครัวได้เพียง 50,000 บาท
 - อบจ. มีงบประมาณเยอะ ซึ่งอยากให้หาจัดตั้งมาทำงานแก้ไขปัญหาล้างมากขึ้น ตอนนี้ไม่มีเพียงงบป้องกัน เสียหาย บาดเจ็บ
 - ส่วนงบในการเผ่าระวัง ผลักดัน จะได้จากกรมอุทยานฯ 50,000 บาทต่อปี และความช่วยเหลือ เงินส่วนตัว เงินระดมทุน
8. **อบต.ป่ายุบใน จ.ระยอง:** ใช้เครือข่ายผู้นำชุมชนเป็นหลัก มีเจ้าหน้าที่ป้องกัน กู้ชีพ กู้ภัย เป็นอาสาสมัคร ให้ข้อมูลเส้นทางข้าง และร่วมกันผลักดัน โดยสภาพพื้นที่ จะเป็นวังจันทร์ และป่ายุบใน หนองบัว หากินในพื้นที่ชุมชน มีงบกลาง ช่วยเหลือ ผู้ประสบภัย ที่ผ่านมามีคนเสียชีวิตไป 3 คน ซึ่งเราตั้งงบประมาณไว้ที่ 50,000 บาท บางที่ไม่ได้เป็นหัวหน้าครอบครัว เราก็พยายามให้เป็นหัวหน้าครอบครัว อย่างแม่ลูกเหลือกันอยู่สองคน การใช้รถยนต์ กำลังจัดซื้อรถยนต์มาปฏิบัติหน้าที่ แต่ไม่ได้มาใช้กับเรื่องข้างโดยตรง เป็นรถที่ใช้ปฏิบัติหน้าที่
9. **อบต.หนองไร่ จ.ระยอง:** เส้นทางข้างแฉะเวียนมาบางครั้ง มูลค่าความเสียหาย อบต.มีการตั้งงบประมาณกลาง สำหรับการช่วยเหลือเพื่อใช้ในการซ่อมบ้านที่โดนข้างป่าเข้าทำลายเป็นยางรายเท่านั้น ยังไม่มีการจัดตั้งงบประมาณ เพื่อซื้ออุปกรณ์ หรืองบในการทำงานเผ่าระวัง และผลักดันข้างป่าเลย ทุกครั้งจะเป็นการใช้เงินส่วนตัวจ่ายออกไปก่อนเพื่อทำงานเผ่าระวัง อย่างเช่น ค่าอาหาร น้ำ เครื่องดื่มขากำลัง

10. **อบต.น้ำเป็น ระยอง:** มีเส้นทางช้างผ่านเป็นประจำ ตั้งถิ่นฐานอยู่ในตำบลน้ำเป็นเลย และออกหากินในเวลาเย็น พฤติกรรมไม่ค่อยดุ และผลการทำลายไม่ค่อยเยอะ อาจเป็นเพราะว่าคนน้ำเป็นไม่ค่อยโต้ตอบช้างด้วยความรุนแรง เวลาช้างมาก็ให้ช้างเดินผ่านหากินตามสบาย ไม่กั้นเส้นทางหากินของช้าง ทำให้พฤติกรรมช้างป่าไม่ค่อยดุ มีชุดเฝ้าระวังผลักดัน ของ อบต.น้ำเป็น มีการลาดตระเวน เฝ้าระวังทุกคืน ให้ข้อเสนอนะว่า ปัญหาช่วยเหลือเยียวยาประชาชน ตามระเบียบซึ่งเป็นงบประมาณที่ไม่ไปถึงเขตแดนที่จะครอบคลุมความเสียหายได้ทุกรณี อย่างไรก็ตามก็ต้องปฏิบัติตามหนังสือที่ออกมา คือให้เจ้าหน้าที่อุทยานออกหนังสือว่ามาปฏิบัติหน้าที่ด้วย (มาทำงานเฝ้าระวังด้วย) เพื่อจะสามารถเบิกจ่ายงบประมาณโดยที่ไม่กลัวว่าจะถูก สตง. ตรวจสอบภายหลัง พิเศษผลการเกษตร ใช้หลักการเกี่ยวกับหนองบัว มีระเบียบมานานหลายปี ที่ยังไม่ได้พัฒนา เปลี่ยนแปลงตามยุคสมัย ยกตัวอย่างเช่น ทำลายต้นปาล์มที่บางพื้นที่เข้าทำลายทีเดียวเป็นไร่เลย เพราะมาเป็นโขลง บางกรณีมีหน่วยงานมาส่งเสริมให้ปลูกต้นไม้แซมเล็กๆ เพื่อเยียวยาชุมชน แต่ต้นไม้เล็ก / โตเร็ว เหล่านั้นก็ถูกช้างป่าเข้าทำลายเช่นกัน

ข้อเสนอแนะ

1. ส่วนใหญ่ที่ฟังมาเป็นการแก้ไขปัญหที่ปลายเหตุ คำถามคือจะใช้งบประมาณเพื่อแก้ไขปัญหเพื่อป้องกันก่อนมันเกิดอย่างไรดี
2. แก้ไขปัญหาช้างป่าภาคตะวันออก ก็คือการเปลี่ยนช้างป่ามาเป็นช้างบ้าน - ส่งเสริมเรื่องการท่องเที่ยว คล้ายกับจังหวัดสุรินทร์
3. ให้พรรคก้าวไกลเข้าไปแก้ไขกฎหมาย เปลี่ยนช้างป่าเป็นช้างเลี้ยง ช้างป่าที่อยู่ในชุมชน ไม่สามารถกลับไปอยู่ป่าได้แล้ว เปลี่ยนมาเป็นช้างบ้านให้หมด
4. ส่งช้างป่าคือ ๆ ส่งไปเป็นทูตอยู่ต่างประเทศให้หมด
5. ตั้งคณะกรรมการจัดการจาก อบต. เพื่อปฏิบัติงาน และจัดตั้งงบประมาณ (ปกติ) เพื่อเอื้อการปฏิบัติหน้าที่ เพราะ องค์การบริหารส่วนท้องถิ่นอยู่ใกล้กับประชาชนมากกว่า
6. ควบคุมประชากรช้างป่า ด้วยวัคซีนทำหมันเพื่อลดอัตราการเพิ่มของประชากรช้างป่าภาคตะวันออก แต่ติดปัญหาเรื่อง ศีลธรรม และจริยธรรม
7. มาตรการการเยียวยาประชาชนที่ได้รับผลกระทบไม่สอดคล้องกับความเป็นจริง ซึ่งขณะนี้ อยู่ในกระบวนการแก้ไขกฎหมายเพื่อสามารถเบิกจ่ายได้

Conclusion :

หมวดการเฝ้าระวังและผลักดันช้างป่าในพื้นที่

1. ใช้งบประมาณกลาง จาก อพปร.
2. ใช้งบประมาณค่าจ้างเหมา ให้กับค่าเบี้ยเลี้ยงรายวัน 120 บาท/วัน ค่าเดินทาง - อาหารเจ้าหน้าที่ อพปร. ได้ 200 บาท/วัน
3. ใช้งบประมาณในการสนับสนุนจัดซื้ออุปกรณ์ที่ใช้ในการเฝ้าระวัง ใช้งบวัสดุ

อบจ. ออกงบประมาณซื้อรถหรือโดรน แล้วขอยืมยานพาหนะไปปฏิบัติหน้าที่ (อบต.ทำหนังสือขอยืมพาหนะปฏิบัติหน้าที่)

4. งบจากกรมอุทยาน ปีละ 50,000 + อาสาสมัครชุมชน - เครือข่ายเฝ้าระวังช้างป่า ไม่พอมันน้อยมาก
5. ระดมทุน ขอรับการบริจาคจากเอกชน ทอดผ้าป่า ฯลฯ

หมวดการชดเชย เยียวยา ป้องกันผลกระทบ

1. เยียวยา ใช้งบกลาง + เงินช่วยเหลือเยียวยา :

งบประมาณที่ใช้จัดการปัญหาช้างป่าในปัจจุบัน

1. กรมบัญชีกลางยังไม่มีหลักเกณฑ์ หรือ ระเบียบที่จัดสรรมาให้แก้ไขปัญหาช้างป่าอย่างเป็นรูปธรรม แต่ทำผ่านในรูปแบบดังนี้
 - ระเบียบกระทรวงการคลังว่าด้วยเงินทดรองราชการเพื่อช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติ อุทกภัย พ.ศ. 2562 - ทำผ่านหน่วยงานในท้องถิ่นให้ประกาศเขตภัยพิบัติ และดำเนินการช่วยเหลือตามประกาศของกรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย ถึงจะสามารถเบิกเงินทดรองราชการมาใช้งานได้ (คำถามคือปัญหาช้างป่าไม่สามารถระบุระยะเวลาของภัยพิบัติได้ เช่น มาทำลายครั้งนี้ 30 ไร่ อีกไม่กี่สัปดาห์ต่อไปก็อาจจะเข้ามาทำลายอีก)
 - เงินชดเชยเยี่ยวน้อยมาก ๆ เช่น หากเสียชีวิตได้ค่าทำศพ 25,000 หากเป็นหัวหน้าครอบครัวได้พิจารณาเงินสงเคราะห์อีก 25,000
 - ผ่าน “กองทุนช่วยเหลืออาหารช้างป่าแห่งประเทศไทย” ของกรมอุทยานแห่งชาติ ซึ่งช่วยเหลือเฉพาะกรณี และต้องเป็นพื้นที่ที่มีเอกสารสิทธิตามกฎหมาย
 - ตามระเบียบกระทรวงมหาดไทย - สู้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในพื้นที่ที่ได้รับผลกระทบจากช้างป่า ใช้ “งบประมาณการปกครองส่วนท้องถิ่น”

Part 2: เวทีเสวนา การใช้จ่ายงบประมาณเพื่อการจัดการช้างป่าและดูแลผู้ได้รับผลกระทบจากช้างป่าในพื้นที่ชุมชน

รายชื่อผู้บรรยาย

- คุณสุรศักดิ์ แป้นงาม กรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น กระทรวงมหาดไทย
- คุณศศิมา ราชานนท์ กรมบัญชีกลาง
- คุณพิชยะกิตต์ พิณแพทย์ ผอ.สำนักงานตรวจเงินแผ่นดิน (สตง.) จังหวัดฉะเชิงเทรา
- คุณ รศ.ดร.ธนพร ศรียากุล คณะกรรมการการกระจายอำนาจสู่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

ดำเนินรายการโดย นางสาวศิยามล ไกรยูรวงศ์ กรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

“จะอย่างไรก็ตามปัญหาการจัดการข้าง จะปลักภาวะให้กรมอุทยานทำอย่างเดียวย ไม่สามารถที่ จะแก้ปัญหให้ทันได้ ต้องทำร่วมกับองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น และการจัดการอย่างมีส่วนร่วม ด้วย”

คุณสุรศักดิ์ แป้นงาม / กรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น: สิ่งที่เรากังวลคือ การใช้จ่ายเงินกลัว โดน สตง.ทักท้วงเรื่องการใช้จ่ายเงิน ที่ตรงเป็นไปตามระเบียบ กฎหมาย หนังสือสั่งการ ตาม กระทรวงมหาดไทย ซึ่งหากปฏิบัติหน้าที่นอกเหนือจากนี้ก็อาจเสี่ยงที่โดนตรวจสอบได้ ทั้งๆที่เราอาจ จะใช้จ่ายเงินในการปฏิบัติหน้าที่การทำงาน เราทราบปัญหานี้โดยตลอดเรื่องปัญหาข้างป่า “ในกรณี ของข้างเราจะทำอย่างไร” ที่ผ่านมาเป็นการทำงานคนละทิศทาง

หลักการ

1. ก่อนเกิดภัย การอบรม ให้ความรู้ ทำป้ายให้ความรู้กับพี่น้องประชาชน / สั้งใช้บุคคลเพื่อ ทำงานป้องกัน ใช้ข้าราชการ ลูกจ้าง แล้วเบิกเป็นค่าเบี้ยเลี้ยง เพื่อดำเนินการเฝ้าระวัง ผลัก ดันข้าง เบิกไปตามระเบียบได้
สำหรับประชาชนธรรมดาทั่วไป นายกสามารถออกคำสั่งให้ไปปฏิบัติหน้าที่ ก็สามารถทำเรื่อง เบิกงบได้

- กรณีข้างป่าเข้าทำลายพืชผล บ้านเรือน ประชาชนเสียชีวิต ใช้หลักเกณฑ์ของ กระทรวงการคลัง

2. เกิดภัย : ป้องกัน ใช้ในการปลักดันข้างป่า กองทุนข้าง กรมอุทยานแห่งชาติ สามารถเข้ามาใช้ ช่วยเหลือชุมชนได้ วงเงิน 100,000 ไม่เกิน 500,000 บาท กรณีเสียชีวิต *ซึ่งต้องนี้จะจ่ายซ้ำ กับท้องถิ่น หลักเกณฑ์การช่วยเหลือไม่สามารถจ่ายซ้ำซ้อนได้

3. หลังเกิดภัย : ชดเชย เยียวยา

หากเอาระเบียบมหาดไทยมาจับ ไม่สามารถนำมาขอเพิ่มได้ อพปร. 24 ชั่วโมง ได้เงิน 240 บาท - ใช้เฝ้าระวัง ผลักดันข้างป่า

อพท. มีระเบียบของตัวเองไหม ?

สามารถใช้หลักเกณฑ์เดียวกันได้ ใช้ระเบียบเงินอุดหนุน ไปตามท้องถิ่นต่าง ๆ ไม่มีเพดานอุดหนุน สามารถการเขียนโครงการ หรือโครงการวิจัย ซึ่งหากผ่านพิจารณา ตามหลักเกณฑ์ก็สามารถเบิกงบ ประมาณไปใช้จ่ายได้

คุณศศิมา ราชาชนนท์ / กรมบัญชีกลาง: รับผิดชอบดูแลการใช้จ่ายเงินทดลองราชการ ระเบียบ กระทรวงมหาดไทย ใช้อิงระเบียบเงินซึ่งได้น้อย ไม่คุ้มกับความเสียหายที่เกิดขึ้น จะใช้ได้ก็ต่อเมื่อเกิด ภัยพิบัติ เกิดกรณีฉุกเฉิน ซึ่งหากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องไม่มีงบประมาณมาดำเนินการรับผิดชอบตรง ทางกรมบัญชีกลางก็จะมีเงินตรงนี้ไปช่วยเหลือเบื้องต้น ให้ประชาชนดำรงชีวิตอยู่ได้

เงินช่วยเหลือ ทดลองราชการ ช่วยเหลือเบื้องต้น - และต้องการการณ์ว่าจะเกิดภัยขึ้นแน่ ๆ หรือเกิดภัยแล้ว: กรณีข้างป่า อยู่ในหมวดช่วยเหลือประชาชนโดยกรณีภัยพิบัติทั่วไป

“แล้วจะอย่างไรที่จะใช้จ่ายเงินเพื่อใช้ป้องกัน หรือทำไปแก้ไขปัญหาก่อนเกิดเหตุ ไม่ใช่เกิดเหตุไปแล้ว แล้วค่อยเบิกใช้จ่าย”

การเสียชีวิต ลงนามโดยกระทรวงการคลัง

กรมป้องกัน และบรรเทาสาธารณภัย (กป.)

ความเสียหายทางพืชผลทางการเกษตร - อยู่ในความรับผิดชอบของกระทรวงเกษตร

กรณีสัตว์ป่าเข้ามาทำลายทรัพย์สิน - ควรอยู่ในหลักเกณฑ์กรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย

ควรมีการปรับปรุง และเปลี่ยนหลักเกณฑ์เงื่อนไขการช่วยเหลือ ให้เข้าถึงชุมชนท้องถิ่นมากขึ้น

ชวนกรมป้องกัน บรรเทาสาธารณภัยเข้าไปปรึกษาหารือ กับกระทรวงการคลัง

ประกันอุบัติเหตุให้กับชุดเฝ้าระวังข้างป่า : การทำประกันชีวิตให้กับอาสาสมัครเครือข่ายเฝ้าระวังข้าง - ต้องแก้ไขกฎหมาย ที่ช่วยผลักดัน

คุณพิชยะกิตต์ พิลมแพทย์ / สำนักงานตรวจเงินแผ่นดิน จังหวัดฉะเชิงเทรา: ตรวจสอบการใช้จ่ายเงินของท้องถิ่น สำนักตรวจเงินแผ่นดินจากจังหวัดฉะเชิงเทรา

หลักการ

กรณีภัยพิบัติ มีระเบียบอยู่ 2 ระเบียบ กระทรวงการคลัง และกระทรวงมหาดไทย

- กระทรวงการคลัง ใช้จ่ายได้ครอบคลุมทุกกรณี
ต้องมีการประกาศภัยพิบัติในเขตพื้นที่นั้น ๆ คนที่อยู่ในพื้นที่ต้องร่วมกันช่วยประกาศภัยพิบัติ เพื่อให้ ผู้ว่าราชการจังหวัดลงนามว่าเป็นพื้นที่ประสบภัย
- กระทรวงมหาดไทย ยังมีข้อจำกัดในการใช้จ่ายได้บางกรณี เช่น ก่อน/ขณะ/ หลัง เกิดเหตุ

เงินงบประมาณ

ระเบียบที่แก้ไขล่าสุดในปี 66 เกือบครอบคลุมทุกกรณีแล้ว

การแยกแยะว่าจะใช้จ่ายจากเงินก้อนไหน

กรณีข้างป่า : เป็นเรื่องของเฉพาะราย ที่คนละกรณีอย่าง ภัยธรรมชาติ / ภัยน้ำท่วม

อปท. ต้องพิจารณา เพื่อรู้ว่าควรใช้งบประมาณจากก้อนไหน

ภาพรวม : ผมค่อนข้างเห็นตรงกันว่า ไม่ว่าจะกรณีใดก็ตาม เรากำลังใช้จ่ายเงินเพื่อแก้ไขปัญหาปลายเหตุ ผมมองว่าการใช้งบประมาณเพื่อการป้องกันก่อนเกิดปัญหา จะสามารถแก้ไขปัญหาได้ในระยะยาว ดีกว่ามันใช้จ่ายงบ เพื่อแก้ไขปัญหาที่มันเกิดไปแล้ว

สร้างคุณข้าง ใช้งบท้องถิ่นได้ไหม ?

1. ต้องดูเรื่องพื้นที่ก่อน ว่าอยู่ในเขตการปกครองที่ใด อย่าง พื้นที่อุทยานเราไม่สามารถเข้าไปทำคุณข้างได้ แต่หากอยู่ในเขตการปกครองท้องถิ่น เราก็สามารถสร้างคุณข้างได้
2. ตั้งคณะกรรมการเพื่อเพิ่มเกณฑ์ เพดานงบประมาณในการเยียวยาแก้ไขปัญหา

รศ.ดร.ธนพร ศรียากุล คณะกรรมการการกระจายอำนาจสู่การปกครองท้องถิ่น: ต้องการใช้ Pattern เดียวกับประเด็นไฟฟ้าภาคเหนือ ประกาศคณะกรรมการการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เป็นวาระ ยกตัวอย่าง กรณีไฟฟ้าภาคเหนือ ที่มีประกาศให้อำนาจการจัดการพื้นที่ในเขตอุทยานได้ ซึ่งต้องออกหนังสือก่อน มีอำนาจในการเข้าไปบริหารจัดการในเขตอุทยานได้

- ออกแบบการจัดการข้างป่าให้สอดคล้องกับ พรบ.อุทยานแห่งชาติ หรือ พรบ.สงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า เพื่อให้มีอำนาจในการบริหารจัดการพื้นที่ในเขตอนุรักษ์ได้

มองว่าปัญหาเรื่องพวกนี้ไม่ได้มาจากงบประมาณ แต่เป็นเรื่องของอำนาจการสั่งการ หรือ การจัดการด้วย พอไม่มีอำนาจก็ไม่แน่ใจว่าจะอนุมัติงบประมาณได้ไหม เพราะกลัวการตรวจสอบจาก สตง. หรือหน่วยงานอื่น ๆ ด้วย

- แต่งตั้งเจ้าหน้าที่พนักงานเพื่อมีส่วนร่วมในการจัดการบริหารปัญหาข้างป่า จากกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
- ปัจจุบันให้ทำหน้าที่แค่ ไปจับกุม คนล่าสัตว์ป่า มีเพียงอำนาจจับกุม ปรามปรามเท่านั้น
- ต้องทำในนาม หัวหน้าอุทยาน หรือ หัวหน้าเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า ซึ่งต้องไปทำผ่านกรมอุทยานฯ

ช่วงถาม - ตอบ

ผอ.เผด็จ ลายทอง : พยายามออกประกาศผ่านกระทรวงทรัพยากร เพื่อให้องค์กรการปกครองส่วนท้องถิ่น มีอำนาจการบริหารจัดการ อะไรก็ตามที่เป็นการป้องกัน แก้ไขปัญหา ที่เข้ามาส่งผลกระทบต่อประชาชน “แต่งตั้งเจ้าหน้าที่พนักงานเพื่อมีหน้าที่และอำนาจปฏิบัติ ตาม พรบ.สงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ. 2562”

เงินไปกับชีวิต

กรณีที่เป็นเจ้าหน้าที่ / ผู้ช่วยเหลือเจ้าหน้าที่ / อาสาสมัครเฝ้าระวังช้างป่าต้องได้รับคำสั่งให้ไปปฏิบัติหน้าที่เพื่อให้เข้าหลักเกณฑ์จากเจ้าหน้าที่ที่ปฏิบัติงานอยู่ร่วมกัน

หลักเกณฑ์ผู้ช่วยเหลือราชการ

หากถูกช้างและกระทิงป่าทำร้ายจนถึงเสียชีวิต ได้รับเงิน 500,000 บาท

เลขานายก อบจ. ยะยง

ประเด็นที่ 1 : นาย ก. เป็นเจ้าหน้าที่ อบต. หากเข้าไปร่วมปฏิบัติงานกับเจ้าหน้าที่ เป็นเครือข่ายอาสาเฝ้าระวังช้างป่า สามารถใช้งบประมาณได้
ต้องมีคำสั่งให้หัวหน้าอุทยานแต่งตั้ง อพปร.

วุฒิชัย : อยากสอบถามหลักเกณฑ์การกระจายอำนาจ เจ้าหน้าที่ อพปร. มีคนมาให้ไหม หรือ เปิดกรอบกำลังเจ้าหน้าที่ รับเจ้าหน้าที่เกี่ยวกับป่าไม่เข้ามาอยู่ใน อพปร. ได้ไหม

เงินอุดหนุน : ส่วนใหญ่ที่มาจากคณะกรรมการการกระจายอำนาจ เป็นงบอุดหนุนทั่วไป

สดง. หลักเกณฑ์การตรวจสอบ

1. อัตรา วงเงินการเบิกจ่าย
2. เข้าหลักเกณฑ์งบประมาณตัวไหน (ในงบประมาณ นอกงบประมาณ)
3. ไม่ซ้ำซ้อน (เบิกการคลังแล้ว ต้องไม่เบิกมหาดไทยซ้ำ)
4. ก่อนใช้จ่ายเงินต้องรู้ที่มาของอำนาจก่อน ปัจจุบันระเบียบเปิดช่องทางให้ ท้องถิ่นสามารถเข้าถึงได้มากขึ้น พรบ.สงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า ยังไม่มีกองทุนเป็นของตัวเอง ปัจจุบันใช้เงินจากงบประมาณอนุรักษ์สัตว์ป่า
5. ความเสียหายที่ไม่สามารถกลับมาใช้ได้ดั้งเดิม ถึงจะจ่ายได้

ก่อนเกิดภัย: ระเบียบมหาดไทย ต้องคำสั่งแต่งตั้งเจ้าหน้าที่ พนักงานปฏิบัติการ

ก่อนป้องกัน: คำสั่งกระทรวงทรัพยากร เป็นพนักงานช่วยเหลือ อบต. ออกระเบียบรองรับ ประกาศภัยพิบัติ เพื่อสามารถใช้งบจาก ปก. และ กระทรวงเกษตร เพื่อช่วยเหลือเยียวยาเบื้องต้น เพิ่มเกณฑ์ความเสียหายเพิ่มเติม (เพิ่มเกณฑ์การจ่ายให้ครอบคลุมให้มีรายละเอียดมากขึ้น)

เงินอนุรักษ์สัตว์ป่า กรมอุทยานมีระเบียบแต่งตั้งคณะกรรมการทำงาน / เจ้าหน้าที่ปฏิบัติการ / พนักงาน ต้องแต่งตั้งโดยกรมอุทยานแห่ง ขณะปฏิบัติหน้าที่

Part 3: เวทีเสวนา การกระจายอำนาจการจัดการช้างป่าสู่ท้องถิ่นและประชาชน ปัญหา - อุปสรรค และแนวทางการเป็นไปได้

รายชื่อผู้บรรยาย

- นายธนากร อัญญ์ประดิษฐ์ ที่ปรึกษา กมธ.ที่ดิน ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
- น.ส.นภัสวรรณ มณีรัตน์โรจน์ เลขานุการ กมธ.พัฒนาการเมือง การสื่อสารมวลชน และการมีส่วนร่วมของประชาชน
- นายเผด็จ ลายทอง ผู้อำนวยการสำนักอนุรักษ์สัตว์ป่า กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่าและพันธุ์พืช

ดำเนินรายการโดย น.ส.สุกัญญา เศษขุนทด มูลนิธิบัณฑิตอาสาสมัคร และ น.ส.วรลักษณ์ ศรีไย
สมาคมนิเวศยั่งยืน

เผด็จ ลายทอง ผอ.สำนักอนุรักษ์สัตว์ป่า:

- ปัญหาช้างป่าในภาคตะวันออก และผืนป่า 5 รอยต่อ (ครอบคลุมพื้นที่ 5 จังหวัด)
พื้นที่นี้ไม่ได้มีประชากรมากที่สุด ประชากรมากที่สุดคือผืนป่าตะวันตก
แต่ของป่ารอยต่อ 5 จังหวัด เป็นลักษณะผืนป่าเป็นหย่อมแบบปิด คือพื้นที่ของชุมชนท้องถิ่นรอบ
พื้นที่การใช้ประโยชน์ และปัจจุบันช้างหากิน เกิด และตายในพื้นที่ชุมชนแล้ว ไม่ได้ไป - กลับ เหมือน
ในพื้นที่กุยบุรี ทำให้ความหนาแน่นของการใช้ประโยชน์พื้นที่ต่อช้าง 1 ตัวมีความหนาแน่นสูงที่สุดใน
ประเทศไทย

กลุ่มป่าตะวันตก พท. 17 ประชากร 970 - 1064 ตัว

กลุ่มป่าภูเขียว - น้ำหนาว พท. 14 633 - 638 ตัว

กลุ่มป่าตะวันออก พท. 7 ประชากร 592 ตัว

กลุ่มป่าแก่งกระจาน พท. 2 487 - 600 ตัว

กลุ่มป่าดงพญาเย็น - เขาใหญ่ 450 - 560

- การทับซ้อนเชิงพื้นที่ระหว่างพื้นที่หากินของช้างป่า กับพื้นที่ใช้สอยประโยชน์ของราษฎร
ทำให้เกิดความสูญเสียตามมา
- แนวป้องกัน ก็ไม่สามารถสร้างความป้องกันได้จริง
- เส้นพรมแดนที่เราขีดขึ้นทั้งหมด ช้างป่าไม่รู้ ดังนั้นสำหรับช้างไม่มีพรมแดน
- กำลังตั้งชุดเฉพาะกิจการ
- (ร่าง)แผนปฏิบัติการแก้ไขปัญหาช้างป่า 2567 - 2571

ธนากร อัญญ์ประดิษฐ์ / ที่ปรึกษา คณะกรรมาธิการที่ดิน ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม:

กล่าวคือ กลไกคณะกรรมการสามัญ 35 ชุด เพื่อลดภาระงานของ สส. ลง ให้การทำงานเร็วมากขึ้น
ก่อตั้งคณะกรรมการวิสามัญเพื่อแก้ไขปัญหช้างป่า

- การหาพื้นที่กลางของสภาเพื่อออกแบบกระบวนการแก้ไขปัญหาลำบาก พยายามคลี่ ขยาย ประเด็นออกร่วมกัน
- การออกแบบ ลบภาพเส้นสมมุติ ออกก่อน เพื่อให้เห็นภาพว่าลักษณะการใช้ประโยชน์ของ ลำบากอยู่ตรงไหนแล้วบอก อย่าง ที่ดิน คทช. สปก. เขตป่าสงวน เขตป่าชุมชน ออกแบบใน เชนิเวศของผืนป่าที่ต่อกัน
- มิโมเดลการจัดการที่ดินแบบบูรณาการร่วมกัน ให้ขึ้นอยู่กับสภาพภาพของที่ดิน ณ พื้นที่นั้น ๆ เช่น ศักยภาพของพื้นที่นี้ ตามกลุ่มลำบากนี้ จะออกแบบการใช้ประโยชน์ที่ดินอย่างไร เช่น ออกแบบการควบคุมประชากรลำบาก , การกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่น, การทำงานกับ สส. ที่ เกี่ยวข้องในพื้นที่ได้

นักสำรวจ มณีรัตน์โรจน์ เลขานุการ กรรมการธิการพัฒนาการเมือง การสื่อสารมวลชน และการมีส่วนร่วมของประชาชน:

1. แก้ไขกฎหมาย ระเบียบ หลักเกณฑ์ เพื่อให้สอดคล้องกับสถานการณ์จริง ณ ขณะนี้ ในขณะที่ เดียวกันกฎหมายก็ยังไม่สามารถบังคับใช้ได้ ณ ขณะนี้ ยื่นวาระเข้ามา ตามปัญหาของพี่น้องประชาชน - เปิดเวทีพูดคุยเพื่อสะท้อนความคิดเห็นใน สิ่งที่ประชาชนได้รับผลกระทบอยู่ด้วย
2. กลไก : จับเจ้าของ/คนที่อำนาจในการแก้ไขปัญหามาเจอกับ ผู้ที่ได้รับผลกระทบโดยตรง

การแก้ปัญหาระยะยาวของลำบาก ซึ่งในกลไกรัฐสภาในมุมมองของกระทรวงทรัพยากรฯ เป็น อย่างไร

เผด็จ ลายทอง ผอ.สำนักอนุรักษ์สัตว์ป่า: ผลลัพธ์คือ ไม่ได้งบประมาณ สิ่งที่ทำมาโอเคมาก แต่ถึง เวลาจริงๆ คือ งบประมาณไม่เป็นไปตามสิ่งที่อยากแก้ไข ความท้าทายคือ จะทำอย่างไรให้การ ดำเนินงานมันรวดเร็วและสามารถแก้ไขปัญหาคือ ณ ขณะนั้นจริงๆ

ข้อเสนอแนะ

ทุกแนวทางการแก้ปัญหาคือเรื่องที่ดี ซึ่งขึ้นอยู่กับบริบทในพื้นที่ ทำอย่างไรให้ลำบากอยู่ในพื้นที่ อนุรักษ์ให้ได้ หรือ ลดแรงดึงดูดที่ทำให้ลำบากออกมาจากพื้นที่อนุรักษ์

ซึ่ง คณะกรรมการอนุรักษ์และจัดการลำบาก ที่มีรองนายกรัฐมนตรีเป็นประธาน ได้ออก 6 กรอบมาตรการ ในการจัดการปัญหาลำบาก คือ

1. การจัดการพื้นที่อนุรักษ์ให้กลายเป็นแหล่งอาศัยของลำบาก
2. แนวป้องกันลำบาก
3. ชุดแผ้วรังวัดและผลักดันลำบากและเครือข่ายชุมชน
4. การช่วยเหลือประชาชน ผลกระทบจากลำบาก

5. การจัดการเชิงพื้นที่
6. การควบคุมประชากรช้างป่า วัคซีนคุมกำเนิด

(เสริม)ธนาคาร อนุรักษ์ประติษฐ์ กรรมวิธีการที่ดิน ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

- พลวัตการใช้ประโยชน์ในพื้นที่ไม่ได้หยุดนิ่งแน่นอน
- ความสัมพันธ์ที่มันข้ามสปีชีส์ระหว่างคนกับช้าง ทศนคติ / ปรับตัวเพื่อให้ดำรงอยู่ร่วมกัน ยกตัวอย่าง การจัดการระบบนิเวศองค์รวม ความสัมพันธ์ระหว่างการใช้ประโยชน์ที่ดินระหว่างพื้นที่อนุรักษ์ และพื้นที่ชุมชน เช่น ยุคหนึ่งรัฐบาลสนับสนุนให้ปลูกสับปะรด ซึ่งก็เกิดปัญหาตามมา ตามมาอีกยุครัฐบาลก็พยายามสนับสนุนให้ปลูกอีกแบบหนึ่ง การแตะประเด็นช้างมันละเอียดอ่อนหลายประเด็นมาก มันโยงทั้งนิเวศวิทยาและชีววิทยาช้างป่า ศีลธรรม จริยธรรม นิเวศวิทยาการเมือง ซึ่งต้องกระจายออกไปให้กับคนที่เขามีทักษะ ความสามารถโดยตรงเข้ามามีส่วนร่วมอย่างเป็นรูปธรรม

ระยะสั้น : กลไกของ กมธ. ติดตามตรวจสอบพิจารณาการตรวจสอบงบประมาณโดยเฉพาะ เช่น เพื่อจัด - จ้างอุปกรณ์ เช่น ระบบ GPS , โดรน

ช่วงถาม - ตอบ เสียงจากผู้เข้าร่วม

- ปัญหาช้างป่า มี 3 หัวข้อ : กรมอุทยาน องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น ประชาชน ซึ่งต่อไปต้องหากกลไกที่กรมอุทยานและองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นที่เอื้อให้กลไกการทำงาน งบประมาณลงมาสู่ท้องถิ่นมากขึ้น
- ตัวแทนผู้สมัคร พรรคก้าวไกล ข้อเสนอแนะจากคนในพื้นที่ ได้งบประมาณ 50,000/ปี น้อยไปควรงบประมาณสนับสนุนการซื้ออุปกรณ์เช่น วิทียูสือสาร อุปกรณ์เพื่อสนับสนุนการเฝ้าระวังช้างป่า

สรุปแนวคิดการกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่น เพื่อการจัดการช้างป่าอย่างยั่งยืน และข้อเสนอแนะ

1. ออกคำสั่งให้อำนาจแก่ท้องถิ่นในการใช้งบประมาณเพื่อทำงานแก้ไขปัญหาช้างป่า
2. กระบวนการเรียนรู้ภาพใหญ่ เชิงนโยบาย เชิงพื้นที่ ปฏิบัติการทำงาน มันคือการทดลองให้เกิดประโยชน์ระยะยาว
3. อบจ. อยู่ใกล้ชิดกับประชาชนในพื้นที่ - ขยับเขยื้อนอำนาจที่ตนเองมี แล้วนำอำนาจนั้นไปขับเคลื่อนการทำงานให้แก้ไขปัญหารวดเร็วขึ้น
4. ผอ.เผด็จ ไม่เคยเห็นภาพเวทีการพูดคุยแบบนี้มาก่อน ที่ทุกคนเปิดพื้นที่ พูดคุย เรียนรู้ร่วมกันไป การทำให้เกิดวิสัยทัศน์ร่วมกัน ความสามัคคีในการทำงานขับเคลื่อนจะก่อให้เกิดผลลัพธ์ที่ประสบความสำเร็จได้

5. ประชาชน : อย่ามองว่าปัญหาช้างป่า เป็นเรื่องไกลตัว อย่าหลีกเลี่ยงความพยายามในการสร้างความเข้าใจของพฤติกรรมช้างป่า ทำอย่างไร เมื่อเผชิญหน้ากับช้างป่า ปัจจุบันทุกคนมีโอกาสในการเผชิญหน้ากับช้างป่ามากขึ้น

Part 4: เวทีเชิงปฏิบัติการ เพื่อการออกแบบวางแผนการดำเนินการในการจัดการช้างป่าระดับท้องถิ่น

สรุปจากเวทีจากเวที และภาพการไปต่อ “การกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่นเพื่อการจัดการช้างป่าอย่างยั่งยืน”

1. ใช้งบประมาณเพื่อแก้รากเหง้าของปัญหา มากกว่าใช้เพื่อตามแก้ไขปัญหา เช่น ใช้ในการป้องกัน ฝังระเบิด ติดตามช้าง / ตั้งคณะกรรมการกระจายอำนาจ แก้ไขระเบียบกระทรวงมหาดไทย / ทบทวนกฎหมายการประเมินความเสียหาย / เพิ่มเพดาน ขอบเขตการเยียวยา ยกตัวอย่างเช่น บางพื้นที่พืชผลถูกทำลายเป็นต้น แต่เกณฑ์คิดเป็นไร่ ส่งผลให้ความเสียหายถูกสะสมไปเรื่อย ๆ กว่าที่จะเข้าเกณฑ์ประเมิน
2. เพิ่มอำนาจการจัดการสู่ท้องถิ่น ประชาชน ในขณะเดียวกันก็ลดเงื่อนไข หรือกลไกของตัวงบประมาณเพื่อทำงานประเด็นช้างป่าตะวันออกโดยเฉพาะ ตั้งคณะกรรมการกระจายอำนาจ
3. ตั้งคณะกรรมการการจัดการช้างป่าอย่างมีส่วนร่วม กรมอุทยานออกหนังสือแต่งตั้งคณะทำงานที่เป็นองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น / อบต. เพื่อมีอำนาจการจัดการในพื้นที่อนุรักษ์ โดยประยุกต์ต้นแบบจากการแก้ไขปัญหาไฟป่าภาคเหนือ